

STRATEGIJA RAZVOJA FORUMA ZA SLOBODU ODGOJA 2022.-2024.

Sadržaj

STRATEGIJA RAZVOJA FORUMA ZA SLOBODU ODGOJA 2022.-2024.....	1
Vizija i misija Foruma za slobodu odgoja.....	3
Postignuća Foruma 2018.-2021.	4
Uvod i kontekst nastanka Strategije 2022.-2024.: analiza stanja i glavni naglasci.....	6
Potrebe Forumovih ciljnih skupina: naznake razdoblja koje dolazi	8
Djeca i mladi.....	8
Učitelji i učiteljice; Stručne suradnice i suradnici	8
Ravnatelji, škola i zajednica.....	9
Programska strategija Foruma za slobodu odgoja	11
Demokratizacija škola.....	11
Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija (ROSK).....	13
Unaprjeđenje poučavanja	15
Programi za mlade.....	17
Strategija vidljivosti	20
Horizontalne teme	20
Sažetak Strategije Foruma za slobodu odgoja 2022.-2024.	22
Zahvale	23

Vizija i misija Forum za slobodu odgoja

VIZIJA

Sretna, održiva, inkluzivna, suvremena i demokratska škola!

MISIJA

Forum za slobodu odgoja razvija, potiče i provodi obrazovne programe i projekte te utječe na javne politike s ciljem unapređivanja obrazovanja u Hrvatskoj u skladu s temeljnim vrijednostima za koje se zalaže.

Vizija škole

Škola Forum za slobodu odgoja je podređena dobrobiti učenika te je izuzeta od utjecaja i samovolje vanjskih čimbenika. Ona učenicima omogućava da ostvare svoje obrazovne ciljeve i da razviju svoje potencijale. Učenik je središte škole.

Ona odgaja za ljudsko dostojanstvo i jednakost svih ljudskih bića neovisno o njihovojo boji kože, etničkoj pripadnosti, svjetonazoru i drugim karakteristikama. Usađuje dužnost suprotstavljanja zlu i nasilju. Mjesto je slobode, kreativnosti i kritičkog mišljenja.

Ona je mjesto učenja primjenjivih vještina, znanja i stavova u skladu s najsuvremenijim spoznajama znanosti, umjetnosti i tehnologije. Ona je mjesto izvrnsnosti poučavanja.

Ona je prostor suradnje ravnatelja i učitelja u kojoj su prepoznati i priznati kao stručnjaci koji žive svoj poziv posebno njegujući cjeloživotno obrazovanje. Oni su uzori učenicima u slobodi, kreativnosti i kritičkom mišljenju.

Ona je pokretač i mjesto okupljanja lokalne zajednice.

Postignuća Forum-a 2018.-2021.

Vrijeme kriza kojima smo svjedočili prethodne godine, a sve je izvjesnije da ćemo im svjedočiti i u godinama koje slijede, u našem radu kao i u radu mnogih organizacija i institucija dovelo je do preslagivanja prioriteta i želja da pružimo još veću i konkretniju podršku onima s kojima najviše radimo - školama, učiteljima i učiteljicama, djeci i mladima, ravnateljima i ravnateljicama.

Forum za slobodu odgoja (u nastavku: Forum) je proteklih godina bio iznimno aktivna u razvoju materijala za škole koji su služili tome da u nastavi na daljinu učenici ne bi bili zakinuti za životno važne međupredmetne teme. Razvijali smo materijale koji su služili boljem planiranju povratka u škole nakon dugog razdoblja zatvorenih škola; planiranju školskih preventivnih projekata kako bi škole stavljele veći naglasak u svojim školskim kurikulumima na važnosti glasa učenika i njihovo dobrobiti. Provodili smo i različita istraživanja kako bismo istražili potrebe djece i mladih te odgojno-obrazovnih radnika i na temelju njih razvijali naše buduće programe i projekte. Ponosni smo i na to što je Europski parlament prepoznao naše napore i podršku odgojno-obrazovnim radnicima i školama tijekom pandemije.

Održano je **148 seminara stručnog usavršavanja** s 2890 polaznika koji su naše edukacije ocijenili prosječnom ocjenom **4,80** od 1 do 5. Polaznicima je izdano **2.828 potvrda o stručnom usavršavanju**. U programima, projektima i aktivnostima sudjelovalo je 10.724 izravna i 7.661 neizravan korisnik. Organizirano je **9 nacionalnih konferencija** na kojima je sudjelovalo preko 1.000 sudionika. Izdano je preko **56 novih publikacija i resursa**, uključujući nastavne pripreme za virtualno okruženje. U kreativnom natječaju „**Oboji svijet**“ sudjelovalo je više od 3.000 učenika s preko 1.500 radova.

Na natječaju Europske komisije dobili smo do sada najveću finansijsku potporu za provedbu projekta „**Start the Change!**“ koji je započeo u 2020. godine, a u koji su uključene organizacije iz Sjeverne Makedonije i Portugala, kao i međunarodne organizacije „Network of Education Policy Centers“ i „SIRIUS Network“. Nakon provedenih inicijalnih edukacija za organizacije i škole uključene u projekte, provedbe istraživanja s učenicima, implementirani su učenički projekti u njihovim školama, organizirana su dodatna stručna usavršavanja, kreirane nove publikacije o važnosti glasa i djelovanja djece i mladih te su predstavljeni rezultati projekta donositeljima odluka kroz više različitih tipova aktivnosti.

U sklopu projekta „**Učimo ih za njihovu budućnost**“ surađivali smo s Krapinsko-zagorskom županijom i Gradom Rijekom te podržali uvođenje Građanskog odgoja i obrazovanja u Krapinsko-zagorskoj županiji. U sklopu istog projekta, u 2020. godini je započela i „Akademija za ravnatelje“ koju već nekoliko godina razvijamo kao jedan od važnih programa neformalnog obrazovanja ravnatelja.

Od ostalih EU projekata tu su: projekt „**HEAD**“ u sklopu kojeg radimo s ravnateljima na jačanju njihovih kompetencija za izgradu uključive škole. Nositelj projekta je „Network of Education Policy Centers“, a projekt se uz Hrvatsku provodi i u Sjevernoj Makedoniji, Sloveniji i Nizozemskoj. Također, tu su i četiri važna Erasmus+ K2 projekta. U sklopu projekta „**CANDIICE**“ razvijamo kreativne alate i metode koji se mogu koristiti u nastavi vezano za temu poštovanja različitosti i razvijanja građanskih kompetencija djece i mladih. U sklopu projekta „**PROFILE**“ razvijeni su obrazovni materijali na temu finansijske pismenosti djece i mladih te pripadajuća aplikacija koja će se moći koristiti u nastavi. Završen je Erasmus+ projekt „**Izgradnja rodne jednakosti u školama kroz cjeloviti pristup**“ gdje smo zajedno s partnerima iz Italije, Mađarske, Finske, Grčke, Slovačke, Poljske i Austrije razvili alate i prikupili primjere dobre

prakse u izgradnji škole koja se kroz kulturu, kurikulum i školske politike zalaže za rodnu jednakost. Kroz projekt „**MEGA**“ radimo na jačanju europske dimenzije odgoja i obrazovanja dok u sklopu projekta „**WE PROJECT**“ radimo na sprečavanju diskriminacije mladih LGBT+Q+ radnika:ca kako u odgojno-obrazovnom sustavu tako i na radnom mjestu.

Od domaćih projekata izdvajamo projekt „**Sretno dijete**“ koji smo 2019. godini u partnerstvu s osam škola provodili zahvaljujući potpori Ministarstva znanosti i obrazovanja. U projektu smo zajedno sa školskim timovima i učenicima, kroz seminare i školske projekte, radili na jačanju njihovih socio-emocionalnih kompetencija te rješavanju sukoba kroz program Vršnjačke medijacije.

Razvijeno je pet novih edukacija: Akademija za ravnatelje (2020.), Kompetencije za održivu budućnost (2019.), Oboji svijet (2018.), Pokreni promjenu (Glas učenika) (2020.) i Škole podrške (2021.).

U školskoj godini 2017./2018. na javnom natječaju Ureda za informiranje Europskog parlamenta u Republici Hrvatskoj Forum je drugi put odabran za pružanje potpore provedbi programa „**Škole ambasadori Europskog parlamenta**“ u Hrvatskoj. Tako smo posljednjih pet godina zaduženi za edukaciju starijih ambasadora:ica na teme Europske unije i evaluaciju provedbe programa u školama ambasadoricama.

Tijekom 2018. godine smo s **Centrom za mirovne studije i GONG-om** pripremali odgojno-obrazovne radnike za provedbu građanskog odgoja i obrazovanja. Održano je sedam seminara za odgojno-obrazovne radnike iz pet gradova Istarske županije, Grada Rijeke, Grada Siska i Primorsko-goranske županije. Zahvaljujući potpori Fondacije za otvoreno društvo održan je i jedan seminar za odgojno-obrazovne radnike u Gradu Osijeku koji se isto tako odlučio na uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja kao izvannastavne aktivnosti.

Tijekom ovog razdoblja najviše smo javnih istupanja i objava imali vezanih uz provedbu projekta „**Škola za život**“ te štrajka odgojno-obrazovnih radnika. S početkom COVID-19 pandemije, na nacionalnoj i EU razini, bili smo prepoznati kao podrška školama u prilagodbi virtualnom nastavnom procesu s naglaskom na međupredmetne teme i kurikulum oporavka.

U proteklom razdoblju zaposlenici Foruma za slobodu odgoja **sudjelovali su u tijelima na nacionalnoj razini te lokalnim razinama** vezanih uz razvoj obrazovanja i civilnog društva i to kroz sljedeća tijela, radne skupine i odbore: Savjet za razvoj civilnog društva (do lipnja 2020.), Odbor za praćenje Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“, Savjet inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast, Povjerenstvo za dodjelu Stipendije Grada Zagreba za učenike i studente pripadnike Romske nacionalne manjine.

Treći ciklus za redom sudjelovali smo u pisanju i predstavljanju **Alternativnog izvještaja o stanju dječjih prava u Hrvatskoj** pred mrežom „Child Right Connect“ zajedno s drugim organizacijama iz Hrvatske koje se bave dječjim pravima.

Uz to smo nastavili biti **članovi organizacija i inicijativa**: Network of Education Policy Centers, SIRIUS Policy Network, GOOD Inicijativa za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovne institucije, Koordinacija udruga za djecu, Volonterski centar Zagreb i Hrvatska udruga za mirenje.

Također, postali smo i članovi Platforme za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske „CROSOL“.

Uspostavili smo suradnju s **Veterinarskim fakultetom i Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu** na kojem smo u 2019. godini i 2020. godini provodili niz seminara u području visokog obrazovanja poput „Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi“, „Poučavanje i vrednovanje usmjereni ishodima učenja“, „Razvoj upravljačkih i poduzetničkih kompetencija studenata“ te „Planiranje, praćenje i vrednovanje ishoda učenja tijekom stručne prakse“.

U sklopu GOOD inicijative sudjelovali smo u javnim savjetovanjima objavljenih novih kurikuluma, organizirali smo godišnja događanja obilježavajući godišnjicu održavanja prosvjeda „Hrvatska može bolje“ s temom **analize provedbe obrazovne reforme u Hrvatskoj**.

U 2018. godini i 2020. godini dodijelili smo **Priznanja učiteljima i školama FSO-a „Stjepan Cipek“** za osobit doprinos u odgojno-obrazovnom radu, koje dodjeljujemo svake druge godine.

Uvod i kontekst nastanka Strategije 2022.-2024.: analiza stanja i glavni naglasci

Pandemija COVID-19 uzdrmala je cijeli svijet, pa tako i odgojno-obrazovni sustav kao i cijelo područje formalnog i neformalnog obrazovanja. Uz razdoblje potrebno za osobnu prilagodbu svih radnika na rad na daljinu, i **ured Foruma pretrpio je značajna oštećenja** te je Forum prošao selidbu, adaptaciju ureda i povratak u prostor u Đordićevu 8. Uz to, Forum je reorganizirao provedbu aktivnosti i prilagodio je online okruženju.

Forum u 2021. godini broji 11 zaposlenika. Uz izvršnu direktoricu, direktora finacija te direktora razvoja i programa, ured čine četiri voditeljice programa i projekata, dvije programske asistentice, voditeljica projektnih financija te voditeljica ureda. Upravni odbor sastoji se od pet članica i članova.

Forum je sve više prepoznat kao organizator i pružatelj kvalitetnih programa stručnog usavršavanja, ali i kao provoditelj programa i projekata novih tema koje su detektirane kao potrebne odgojno-obrazovnim radnicima. Također, Forum ima veliku prepoznatljivost kod lokalnih i regionalnih vlasti u području Građanskog odgoja i obrazovanja. Postoji visoka razina stručnosti i kompetencija zaposlenika u području kojem se organizacija bavi, kao i kompetencije u pripremi i provedbi složenih projekata.

Ova se Strategija događa i u razdoblju kada Forum prolazi kroz **izmjene u upravljačkim strukturama** te novi Izvršni odbor započinje i s novom Strategijom.

Strategija Foruma za slobodu odgoja 2022.-2024. temeljena je na više provedenih analiza. Izradi Strategije prethodilo je **savjetovanje s 23 vanjska suradnika, partnera i nezavisna stručnjaka** koji su dali svoje povratne informacije, komentare i sugestije o radu Foruma u proteklom razdoblju te mogućim strateškim smjerovima razvoja organizacije. Provedena je i **Analiza aktivnosti prikupljanja finansijskih sredstava, Analiza i evaluacija edukacijskih programa, SWOT analiza organizacije od strane radnika Foruma** te od strane Upravnog odbora, kao i **interno savjetovanje sa zaposlenicima tijekom 2020. i 2021. godine**.

Prepozname snage, prednosti i prilike Foruma su:

- Forum je prepoznat kao **iznimno posvećen kvaliteti rezultata i ishoda programa, projekata i aktivnosti**.

- Povratne informacije korisnika potvrđuju **visoku kvalitetu edukacija, programa, publikacija**, te bogatstvo sadržaja i pristupa i aktualnost tema.
- Tematski, područja s potencijalom snažnijeg razvoja su **područja glasa i participacije učenica i učenika, rodno osjetljivog pristupa** u obrazovanju, **mentalnog zdravlja**, zatim kreativnih tehniku u **poučavanju građanskog odgoja i obrazovanja**, ali i područja **osnaživanja škola i ravnatelja**, naročito u području **inkluzivnosti**
- Kompetentnost Foruma u **osnaživanju organizacija civilnoga društva**, naročito u području kvalitete edukacijskih programa
- **RWCT** kao jedan od najdugovječnijih i najprepoznatljivijih programa traži svojevrsni novi zamah, prilagodbu, nove prilike za financiranje.
- Forum može brzo **odgovoriti na obrazovne potrebe** koje se pojave.
- Nudi školama i visokoškolskim ustanovama **velik broj besplatnih i javno dostupnih sadržaja i resursa**.
- Teme kojima se bavi važne su na EU i na svjetskoj razini, „**u toku**“ sa **svjetskim trendovima i prepoznatim potrebama**.
- Organizacija je prepoznata i na međunarodnoj sceni što stvara značajan potencijal za pripremu, prijavu i provedbu međunarodnih projekata.
- Započeo je proces **značajne primjene tehnologije provedbi programa, projekata i aktivnosti, a posebno u dijelu provedbe edukacija**.

Prepoznato je i niz izazova, vanjskih i unutarnjih s kojima se Forum susreće u ovom razdoblju:

- Velika ovisnost o projektnom financiranju što dovodi do toga da natječaji „kroje“ ponudu programa, seminara i usluga i definiraju energiju koja se posvećuje pojedinim aktivnostima. Izazov je integrirati sve projekte i povezati ih s **vizijom, programima i postojećim aktivnostima**.
- **Širina djelovanja i želja da odgovorimo na sve potrebe korisnika** što iz godine u godinu povećava opseg potrebne stručnosti djelatnika.
- **Značajni zahtjevi u administrativnoj** provedbi projekata.
- Sve veća **radna preopterećenost i specifičnosti radnih mjeseta** u organizacijama civilnoga društva, od kojih se očekuje iznimno velika širina zadataka i ekspertize od pojedinaca, a planiranje plaća u potpunosti ovisi o dobivenim projektima.
- **Projektni prijedlozi Forum-a imaju prolaznost od 57%** što znači da značajan udio radnog vremena odlazi na pripremu projektnih prijedloga koji ne budu prihvaćeni.
- U Hrvatskoj postoji određena **kriza objavljivanja EU natječaja na nacionalnoj razini** te tendencija smanjenja udjela planiranog budžeta za udruge civilnog društva.
- Prisutna je **neizvjesnost planiranja plaća i zapošljavanja**.
- Ulazak Forum-a u **PDV sustav 1.9.2021. godine**, koji govori o povećanju iznosa samofinanciranja kroz usluge edukacija, ali stvara i potrebu za povećanim iznosima kotizacija za seminare.

Potrebe Forumovih ciljnih skupina: naznake razdoblja koje dolazi

Novi izazovi, prepreke i u potpunosti novi obrasci ponašanja u uvjetima COVID-19 krize izvukli su na površinu niz novih potreba i problema u sustavu odgoja i obrazovanja koji se „preko noći“ morao prilagoditi raznolikim novim uvjetima. Uz brojne postojeće izazove, pandemija je dodatno narušila blagostanje gotovo svih pojedinaca pa tako i obitelji, ali i čitavih sustava što je sve utjecalo na kvalitetu brige o djeci i mladima. Ono što možemo reći jest da je ovo razdobljeiza nas dodatno naglasilo područja kojima trebamo pružiti posebnu pažnju kako bi u razdoblju pred nama bili spremni ponuditi odgovarajuću podršku našim ciljnim skupinama.

U okviru sustava odgoja i obrazovanja prepoznajemo čitav niz potreba djece i mladih, učitelja i učiteljica, ravnatelja i ravnateljica, škola, kao i zajednica, akoje su utjecale i na oblikovanje Forumove strategije za 2022.-2024. godinu. Forum će u narednom razdoblju nastojati odgovoriti na postojeće izazove i potrebe ovih skupina, kao i na one potrebe koje će se tek pojaviti kao posljedica pandemije.

Djeca i mladi

„Škola bez interakcije učenika i profesora, učenika međusobno, je hladna, prazna, ja bih rekla – tužna. Fale nam naši svakodnevni razgovori, smijeh, naša različita mišljenja. Sada je najbolje vrijeme za promjene. Na suvremenije, ali definitivno i na ljudske.“

Adriana Krog, 2. razred, Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar
(Literarni rad pristigao je na literarni natječaj Forum za slobodu odgoja
pod nazivom „Sanjam školu“ u lipnju 2020.)

Vodeći se sve većim brojem pokazatelja i izvještaja o **mentalnom zdravlju djece i mladih** prepoznata je potreba za alatima za pružanje sustavnije i bolje podrške u području mentalnog zdravlja te aktivnog pristupa **smanjenju nejednakosti u pristupu obrazovanju** kao posljedice pandemije i socijalnih teškoća. Kao posljedica produbljene krize mentalnog zdravlja očekuje se porast i internaliziranih problema mentalnog zdravlja (tjeskoba, depresivnost), ali i eksternaliziranih (smetnje ponašanja, agresija...) te ostaje potreba za kvalitetnim školskim preventivnim programima, poput **prevencije vršnjačkog nasilja**.

Kao posljedicu nužnog korištenja isključivo digitalne komunikacije, kod djece i mladih smo prepoznali **neadekvatnu i neprimjerenu komunikaciju na društvenim mrežama**, kao i **nezavidnu razinu medijske pismenosti**. Nadalje, i dalje je postojana potreba za **građanskom i političkom pismošću mladih** kako bi mogli sudjelovati u društvenim procesima demokratskog društva, ali i znati prepoznati sve opasnosti po demokraciju koje donose različiti izazovi s kojima se susreće čovječanstvo.

Učitelji i učiteljice; Stručne suradnice i suradnici

Aspekt **krize mentalnog zdravlja** nije detektiran samo kao potreba kod djece i mladih, već kod cjelokupnog stanovništva. No, kako su učitelji i učiteljice oni koji s djecom provode velik dio vremena te imaju prilike utjecati na proces njihovog odgoja i obrazovanja, nužno je da pravovremeno prepoznaju svoje potrebe i njeguju vlastitu psihičku i fizičku dobrobit, kako bi i sami mogli biti pružatelji podrške djeci i mladima.

Iako većini škola **nedostaje stručnjaka u stručnim službama**, stručne suradnice i suradnici, u suradnji s razrednicima te svim učiteljicama i učiteljima, provode niz preventivnih programa i projekata. No, prepoznat je problem nedovoljne **sustavne provedbe, nepovezivanje preventivnih programa** te nedostatak **praćenja i evaluacije** programa.

Kod učitelja i učiteljica je sve veća **potreba za povratnom informacijom na njihov rad** u ovim posebnim i izvanrednim uvjetima te za promišljanjem kvalitete svog rada i boljim planiranjem svojih obrazovnih potreba. Također, potrebna im je bolja **podrška u komunikaciji s roditeljima te ponekad i s ostatkom školskog kolektiva**.

Sve više se u svakodnevnom školskom okruženju i nastavi javljaju **nove teme** koje vrlo često nisu prisutne u nacionalnim kurikulumima, no traže pozornost učitelja i učiteljica. Tu ponajviše govorimo o uviđanju **potreba učenika da se u školski prostor dovedu teme od njihovog osobnog interesa**, a istovremeno se traži spremnost učitelja da odgovore na te iste potrebe. Ovdje govorimo o važnosti **glasa učenika** i nedostatku učiteljskih kompetencija u razumijevanju istih.

Uz to, javljaju se teme koje sve više traže od učitelja uvažavanje **različitosti i podržavaje inkluzije** u najširem značenju.

Uz navedeno, uviđamo i **izazove u provedbi među-predmetnih tema** koje zbog svojeg načina integracije i korelacije u nastavi, nedostatka kompetencija i interesa kod učitelja, katkad izgube svoj značaj. Naime, još uvijek se velik broj učitelja i razrednika ne osjeća pripremljeno niti kompetentno za njihovu provedbu.

Sljedeće područje u kojem prepoznajemo potrebu za podrškom jest u visokoškolskom obrazovanju, posebice na fakultetima tehničkog i prirodoslovnog područja, gdje nastavnicima treba pružiti dodatno usavršavanje **u aktivnom i kritički usmjerenom vođenju nastave**.

Uz to, detektirali smo kako u obrazovanju svih budućih nastavnika na svim obrazovnim razinama, nedostaju **pripreme za stvarni ulazak u svijet školstva** te prilagodbe radnim uvjetima, vrsti škole te odgovarajuća sprema za potrebe u nastajanju kod učenika svih dobnih skupina.

Ravnatelji, škola i zajednica

Naglašena je potreba za vještinama upravljanja i vođenja škole temeljenim nademokratskim načelima koja obuhvaćaju: **uključivost (inkluziju), uključivu radnu zajednicu, unapređenje vještine komunikacije te personaliziranu potporu**.

Iz dosadašnjih iskustava, zamjećujemo kako je mnoštvo neujednačenih praksi u upravljanju školom, koje su vrlo često posljedica nedovoljno definirane uloge i položaja ravnatelja u školama. **(Re)definiranje pozicije i profesionalizacija zanimanja ravnatelja** nužnost su i potreba kako bi se poboljšali međusobni odnosi, te u konačnici, i koristili u učinkovitijem i kvalitetnijem razvoju škole.

Ravnateljima je **potrebno strateško upravljanje školom**, kao i **konkretni (digitalni) alati** poput unaprijed osmišljenih obrazaca i primjera upitnika, analize samovrednovanja te drugih jednostavnih instrumenata za analizu škole i školskog kolektiva.

Prepoznajemo da zbog nepostojanja određenih tema u školi te manjka svijesti, doze neznanja i straha u pristupanju temama koje uključuju **pitanja različitosti, položaje manjinskih skupina (LGBT+Q+, etničke, nacionalne manjine i sl.), rodne ravnopravnosti**, dio učenika i školskog osoblja biva isključen i/ili diskriminiran.

U kontekstu **Nacionalnog plana oporavka i otpornosti** u sljedećem razdoblju nastoji se omogućiti svim osnovnim i srednjim školama jednosmjenska nastava koja stvara prostor i priliku za izvannastavne aktivnosti za koje Forum može pružiti ekspertizu kako bi se popunio njihov sadržaj. Na tom tragu i dalje smatramo kako je Građanski odgoj i obrazovanje prioritet, a vidimo ga kao sve veću potrebu i mogućnost uvođenja na lokalnim razinama. Uz to, mnoga druga važna područja za lokalnu zajednicu poput **održivosti i prevencije korupcije** te težnja doprinosa globalnim ciljevima održivog razvoja, jesu nužnost svih zajednica i škola koje Forum svojim programima može podržati.

Programska strategija Forum za slobodu odgoja

Strateški cilj I: Pruziti doprinos izgradnji demokratske, uključive i održive škole (Demokratizacija škola)

Glavni strateški ciljevi dorphismosa izgradnji demokratske, uključive i održive škole u idućem strateškom razdoblju su:

- Razvoj temeljne pravne pismenosti djece i mladih, kao i učitelja
- Unapređenje demokratskih i upravljačkih kompetencija ravnatelja
- Promocija održivosti i globalnih ciljeva održivog razvoja u o-o sustavu

Demokratizacija škola

Pred odgojno-obrazovne ustanove i radnike postavlja se zadatak aktivnog dorphismosa izgradnji demokratskog, uključivog i održivog društva. Taj zadatak je proizašao iz potrebe da se mlade, kao buduće građane, pripremi za život i djelovanje u neizvjesnim i nepredvidljivim okolnostima budućnosti kako po pitanju okoliša i klime tako i po pitanju održanja demokratskih standarda, zaštite ljudskih prava i njegovanja vladavine prava. Niz međunarodnih i domaćih istraživanja te strateških dokumenata ističu navedeni zadatak odgojno-obrazovnog sustava. No, odgojno-obrazovni sustav je vrlo često potkapacitiran kako u području ljudskih potencijala tako i području kompetencija za međupredmetno podučavanje navedenih tema ili uvođenje novih tema u kurikulum.

Navedeno je vidljivo na primjeru poučavanja o Europskoj uniji. Tako predstavnica dionika odgojno-obrazovnog sustava kaže: *U novim područjima obrazovanja učitelji se često osjećaju nedovoljno pripremljenima za predavanje i potrebno im je dulje razdoblje pripreme. [...] Potrebna je prethodna obuka učitelja, praćena kontinuiranom podrškom za profesionalni razvoj, kao i materijalna podrška školama uključena u dodatne aktivnosti. [...] Visokoškolske bi ustanove trebale mijenjati i prilagođavati svoj program kako bi bile fleksibilnije i mogле pružiti podršku nastavnicima (predstavnica dionika odgojno-obrazovnog sustava).*

O istome svjedoče i i sami nastavnici: “*S dolaskom materijala o Europskoj uniji naravno da se ne osjećaš kompetentno. Jer, na kraju krajeva, svi smo morali učiti o tome jer to nije nešto o čemu smo mi imali prilike učiti kroz naše formalno školovanje i na fakultetima*” (nastavnica, gimnazija).

Sve dok se s jedne strane postavljaju novi zadaci, a ne radi se ništa kako bi se sustav osnažio i modernizirao, postoji i postojat će potreba da se zajedno s odgojno-obrazovnim ustanovama i radnicima radi na stvaranju demokratske škole, škole koja je uključiva i škole koja doprinosi ekološkoj održivosti.

Stoga je opći cilj programa “Demokratizacija škole” **doprinos izgradnji demokratske, uključive i održive škole** provedbom dvaju programa “Građanski odgoj i obrazovanje” i “Upravljanje školom”.

Ciljevi potrprograma „**Građanski odgoj i obrazovanje**“ je jačanje kompetencija odgojno-obrazovnih radnika i drugih ciljnih skupina u području obrazovanja za održivost, demokraciju, vladavinu prava i ljudska prava. U ovom strateškom razdoblju prioriteti ovog programa su:

- usklađivati postojeće programe stručnog usavršavanja potrebama odgojno-obrazovnih radnika;
- razvijati mogućnosti stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika u virtualnom okruženju;
- izrađivati kvalitetne nastavne materijale u području Građanskog odgoja i obrazovanja;
- jačati kompetencije odgojno-obrazovnih radnika za poučavanje Građanskog odgoja i obrazovanja;
- izgrađivati mrežu odgojno-obrazovnih radnika koji poučavaju Građanski odgoj i obrazovanje;
- zagovarati uvođenje Građanskog odgoja i obrazovanja kao izvannastavne aktivnosti u lokalnim zajednicama;
- pratiti politike i surađivati s drugim organizacijama na uvođenju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Podprogram „**Upravljanje školom**“ usmjeren je na izgradnju upravljačkih kompetencija odgojno-obrazovnih radnika, osobito ravnatelja, za izgradnju održive, demokratske i uključive odgojno-obrazovne ustanove. U ovom strateškom razdoblju prioriteti ovog programa su:

- jačati upravljačke kompetencije odgojno-obrazovnih radnika s naglaskom na ravnateljskim kompetencijama;
- izgrađivati zajednicu ravnatelja koji rade na demokratizaciji odgojno-obrazovnih ustanova;
- razvijati mogućnosti stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika u virtualnom okruženju;
- pružati podršku strateškom razvoju odgojno-obrazovnih ustanova
- pratiti politike vezane za odgoj i obrazovanje u kontekstu upravljanja odgojno-obrazovnom ustanovom

Strateški cilj II: Zalagati se dobrobit i sudjelovanje djece i mladih u svoj njihovoj različitosti, s posebnim naglaskom na oporavak i otpornost tijekom (i nakon) krize (Dobrobit i sudjelovanje djece i mladih)

Glavni strateški ciljevi dobrobiti i sudjelovanja djece i mladih u idućem strateškom razdoblju su:

- Razvoj oporavka i otpornosti te podrška mentalnom zdravlju, s posebnim fokusom na rad sa školama pogođenima potresom
- Jačanje glasa i smislene participacije djece i mladih u sustavu odgoja i obrazovanja, s fokusom na djecu iz ranjivih skupina.
- Razvoj inkluzivnosti u školama i senzibilizacija učenika, roditelja i učitelja na različitosti
- Jačanje metodičkih kompetencija na svim razinama obrazovanja kako bi nastavni proces bio usmjerен na učenika/studenta

Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija (ROSK)

Cilj programa je unaprjeđenje kompetencija, vještina i znanja odgojno-obrazovnih radnika u području osobnog i socijalnog razvoja kako bi se osnažili za sustavan i sveobuhvatan rad s učenicima na individualnoj razini, ali i na razini razreda i škole. U prethodnom je razdoblju bio sastavljen od tri potprograma: **socio-emocionalnog razvoja, programa medijacije te Forumovih školskih preventivnih programa**. Tijekom izrade novih mrežnih stranica i strateškog planiranja potprogrami su reorganizirani kako bi popratili prepoznatljive programe i ključne projekte koje su prepoznali naši korisnici kroz proteklo razdoblje (Medijacija, Pokreni promjenu, Oboji svijet, Sretno dijete) te nove programe (Škole podrške, Kutija promjene).

Proteklo strateško razdoblje (2018.-2021.) obilježeno je COVID-19 pandemijom koja je donijela niz društvenih i individualnih izazova koji su se odrazili na dobrobit djece i mladih, roditelja, kao i stručnjaka koji s njima rade. Djeci i mladima iz Zagreba, Zagorja i s Banovine ovo razdoblje je teško zbog niza potresa koji su se dogodili 2020. godine i koji su uništili i oštetili značajan broj škola i domova. Prateće pojave - poput *online* školovanja, obiteljskog stresa, ekonomске krize, povećanih pritisaka na roditelje - stvorile su potrebu za dodatnim kompetencijama i resursima u odgojno-obrazovnom sustavu i veću svijest o ugroženom mentalnom zdravlju, a poteškoće su se često i najviše odrazile upravo na ranjivije skupine djece i mladih.

Slijedom navedenog, **strategija programa ROSK** u idućem razdoblju jest putem programa edukacija i obrazovnih resursa pružiti podršku školama, odgojno-obrazovnim radnicama i radnicima, ravnateljima, djeci i mladima te njihovim roditeljima u **suočavanju i nošenju s krizom**, razvoju otpornosti, podršku u **razvoju osobnih i socijalnih kompetencija** te osnaživanje svih uključenih dionika **u području jačanja i podržavanja glasa učenika te poticanje aktivne participacije djece i mladih**.

U narednom strateškom razdoblju **programski i tematski fokus programa** bit će stavljen na dobrobit i aktivnu participaciju djece i mladih koja uključuje jačanje i podržavanje glasa djece i mladih u svoj njihovoj različitosti, s posebnim naglaskom na oporavak i otpornost tijekom (i nakon) krize. Pri tom će prioriteti biti teme: **mentalnog zdravlja, prevencije nasilja i medijacije, komunikacije i odnosa, uključivosti i različitosti te rodno osjetljivog pristupa u obrazovanju**.

Prioriteti i aktivnosti unutar sljedećih podprograma:

Program školske medijacije: "Možemo to riješiti!"

Fokus programa ostaje na projektima prevencije nasilja putem programa **školske i vršnjačke medijacije** koji se provode već dugi niz godina (poput *Mijenjajmo svijet medijacijom; Razvoj kompetencija medijacije za stručnjake u sustavu socijalne skrbi; Mali medijatori u sretnoj školi*).

U idućem strateškom razdoblju školama će se aktivnije ponuditi **sveobuhvatni program medijacije koji uključuje Osnovni seminar medijacije i Seminar vršnjačke medijacije** (uz materijale: **udžbenik, priručnik i zbirku radionica**). Sveobuhvatni program će se nadograditi **alatima za mjerjenje stanja** i osigurati školama **jasnije smjernice za njegovu implementaciju**. **Zbirka radionica** će se revidirati u kontekstu međupredmetnih tema te proširiti na način da obuhvati više uzrasta i tema.

Školama će se ponuditi i aktivno komunicirati jasne poveznice programa sa strategijom preventivnih programa škola, s Akcijskim planom prevencije nasilja, s među-predmetnim temama Osobni i socijalni razvoj te Građanski odgoj i obrazovanje.

S obzirom na dugogodišnje iskustvo Forum-a u radu sa školama na vršnjačkoj medijaciji, kao i noviju inicijativu Agencije za odgoj i obrazovanje za osnivanjem klubova vršnjačke medijacije u školama, provedet će se **analiza i mapiranje škola u kojima djeluju klubovi vršnjačkih medijatora**. Radit će se na **identificiranju primjera dobrih praksi i na umrežavanju škola koje** primjenjuju medijaciju i njezine principe, sa svrhom jače promocije nenasilja i kulture otvorene komunikacije i uvažavajućih odnosa u školskim zajednicama.

Facebook zajednica Medijacija FSO će ponovo započeti s korištenjem, nakon stanke od oko 2 godine te će se koristiti za promociju aktivnosti programa kao i za prikaz primjera dobrih praksi.

Programi mentalnog zdravlja: „Sretno dijete“ i „Škole podrške“

Socio-emocionalno učenje, emocionalna pismenost i mentalno zdravlje ostaju u fokusu projekta *Sretno dijete*, a dodatnu relevantnost području donosi projekt s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku *Škole podrške* koji se provodi u Sisačko-moslavačkoj županiji, a plan je proširiti ga i u **druge županije**. Prijavljen je projekt *Let's talk* na Erasmus+ natječaj koji otvara mogućnost **stvaranja inovativnih materijala i resursa** u ovom području. Resursi i materijali ponudit će se školama u cijeloj Hrvatskoj te će se kroz suradnju s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku i Agencijom za odgoj i obrazovanje školama ponuditi i **dodatni edukacijski sadržaji**.

Program aktivne participacije djece kroz jačanje i podržavanje njihova glasa u obrazovanju: “Pokreni promjenu!”

Nastavit će se započeti projekti i teme koji su vezani uz poticanje aktivne participacije djece i mlađih te jačanja i podržavanja glasa djece kroz odgoj i obrazovanje. Kroz prethodne projekte (*Pokreni promjenu; Mladi pokreću promjene; I ja znam, i mene se pita – program osnaživanja učenika_ca za aktivniju participaciju u školi i lokalnoj zajednici*) stvorio se niz resursa i kompetencija s čijom će se primjenom i diseminacijom nastaviti i u sljedećem strateškom razdoblju te će se ova znanja proširiti na veći broj škola u Hrvatskoj. Također je prepoznato da upravo u situaciji krize mentalnog zdravlja „glas“ i djelovanje djece postaju načini da bolje razumijemo što im je potrebno i osiguramo im prostor za izražavanje, djelovanje i utjecaj. Primjer je prijavljeni projekt *Listen* (natječaj CERV). Ujedno, prepoznati potencijal ove dobre prakse kao alata u prevenciji radikalizacije mlađih dodatno će se istražiti i unaprijediti kroz povezivanje sa srodnim projektima i diseminacijske aktivnosti te nove stručne sadržaje.

Program rodno osjetljivog pristupa u obrazovanju: “Kutija promjene”

Za Forum relativno novije područje interesa - rodne ravnopravnosti i rodno osjetljivog pristupa u obrazovanju – koje je u fokusu kroz međunarodne projekte poput *Izgradnja rodne ravnopravnosti u školama kroz cjeloviti pristup* te nacionalnog projekta *Kutija promjena* - planira se dalje razvijati. **Dimenzija rodne svijesti i osjetljivosti utjelovljena je u svim novim prijedlozima projekata**, naročito u sklopu Erasmus+ programa te će se i kao horizontalna tema promicati i razvijati kroz većinu Forumovih projekata.

Kreativni natječaj za učenice i učenike: “Oboji svijet”

Natječaj *Oboji svijet* putem kojeg djeca i mlađi od 2010. diljem Hrvatske kroz umjetničke forme izražavaju svoj odgovor na pitanja različitosti i tolerancije ima važno mjesto u djelovanju Forum-a, i premda nije uvek adekvatno financijski podržan, prepoznat je kao strateški važan projekt u koji Forum želi nastaviti ulagati.

Prethodne dvije godine doživio je svojevrsnu transformaciju unutar koje su škole interno organizirale i provodile natječaj i Forumu slale odabrane najbolje radove, koje je Forum dalje promovirao i nagrađivao. Sam natječaj će se osuvremeniti i konceptualno osvježiti, a strateški će se raditi na njegovom financiranju. Sustavnije će se upravljati **Facebook zajednicom Svi mi koji bojimo svijet tolerancijom** i voditi briga o ovoj zajednici koja trenutno broji oko 1000 pratitelja.

Novi programi stručnog usavršavanja

S obzirom na analizu potreba škola i probleme na koje nailaze u suradnji s roditeljima, a u skladu s kompetencijama Forumovih stručnjaka i stručnjakinja, razvit će se **ekdukacijski sadržaj o suradnji s roditeljima učenica i učenika** (modul za razrednike, ravnatelje i stručne suradnike: *Roditelji u školi: suradnja i izazovi*).

Kao nadogradnja teme medijacije (kao metode rješavanja sukoba), u skladu s potrebama škola za sveobuhvatnijim pristupom sukobima i nasilju razvit će se **ekdukacija u području razumijevanja nasilnog ponašanja, izvora netrpeljivosti i agresije** te upravljanja situacijama s elementima nasilja (u odnosima s roditeljima učenika, nasiljem samih učenika te u sukobima unutar kolektiva: *Sukobi i nasilje u školama: izvori i rješenja za odrasle i za djecu*).

Kako bi se ostvarili strateški ciljevi, Forum će u idućem strateškom razdoblju prijaviti projekte na Erasmus + i CERV natječaje te ostale EU programe (primjer: *Let's talk, Listen, ...*); na natječaje gradova, županija i ministarstava (primjer: *Sretno dijete*); predložiti nastavak suradnje Uredu UNICEF-a za Hrvatsku s ciljem dodatnog razvoja programa *Škole podrške*, ali i novih suradnji.

Također će se dodatno pojačati komunikacija i suradnja s osnivačima škola i samim školama kako bi ih se dodatno osnažilo za integraciju sadržaja spomenutih programa u školske kurikulume te u njihovim prijavama na natječaje, kao i u njegovanju „cjelovitog školskog pristupa“.

Prilikom planiranja provedbe projekata pažnja će se posvetiti korisnosti i primjenjivosti aktivnosti za same sudionice i sudionike: npr. **osiguranjem publikacija** koje im olakšavaju neposrednu primjenu sadržaja u nastavi i izvannastavnim aktivnostima (“Glas djece”, “Pokreni promjenu”, “Protresi!”, “Možemo to riješiti”); kao i **održavanjem seminara** koji su prepoznati kao praktični i korisni (Medijacija, Sretno dijete, Pokreni promjenu (Glas učenika), Kutija promjene, Oboji svijet, Škole podrške, ...) i njihovom dostupnošću širokom broju sudionika, naročito **u regijama s manje mogućnosti**. U okviru mogućnosti odgovarat će se na pozive škola i ustanova za *inhouse* edukacijama, razviti i ponuditi alati za “mjerjenje stanja”, a čim bude moguće ponovo će se organizirati veća okupljanja poput Godišnje konferencije medijacije, te će se razmotriti i drugi oblici održavanja.

Ojačat će se zagovaračke aktivnosti i aktivnosti umrežavanja na razini Grada Zagreba, županija, Ministarstava te relevantnih dionika. Sadržaj zagovaranja usredotočit će se na prepoznavanje važnosti mentalnog zdravlja, dobrobiti te jačanja i podržavanja glasa učenica i učenika te rodno osjetljivog pristupa obrazovanju na nacionalnoj razini.

Unaprjeđenje poučavanja

Program „Unapređenje poučavanja“ u proteklom razdoblju pokazao se kao potencijalno iznimno značajan, posebno tijekom razdoblja zatvorenih škola, nastave na daljinu, posljedica potresa i pandemije na učenje. Upravo kroz našu želju za što kvalitetnijom nastavom i uvažavanje potreba učenika razvili smo i cijeli novi

program koji se tiče **obrazovanja u vremenima krize**, a koji se sastoji od konkretnih nastavnih priprema, materijala, preporuka i publikacija kako odgovoriti na potrebe učenika, učitelja, roditelja i škola u vremenima krize i neizvjesnosti. Ovaj program bit će jedan od programa na kojima ćemo raditi i u budućnosti i bit će sastavni dio programa Unapređenje poučavanja. Upravo kroz njega nastojat ćemo odgovoriti na krizne situacije te potrebe svih dionika u sustavu u vremenima krize. Kroz navedeni cilj program doprinosti viziji FSO- a izgradnjom inkluzivne, demokratske i sretne škole.

Ispitujući potrebe odgojno-obrazovnih radnika i radnica uvidjeli smo potrebu da nakon 20 godina provedbe našeg seminara **“Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje”** moderniziramo i unaprijedimo seminar. Ovo se primarno odnosi na tzv. *re-branding* programa i osmišljavanje novog naziva koji jasnije komunicira sam cilj seminara, ali i kroz izradu novih priručnika, prezentacija, promotivnih materijala koji će ovaj, unaprijeđeni seminar, pozicionirati kao ključan u stručnom usavršavanju odgojno-obrazovnih radnika, posebno u vremenima provedbe mnogih parcijalnih reformi unutar sustava. Kao bitan dio unapređenja seminara vidimo i fokusiranje na **rad s učenicima s teškoćama i darovitim učenicima**, različitim inkluzivnim praksama koje će odgovoriti na sve veću potrebu odgojno-obrazovnih radnika koji kontinuirano ističu upravo nedostatak kompetencija za rad s učenicima s različitim odgojno-obrazovnim potrebama. Planiramo naglasak unutar programa staviti i na **razvoj strategija učenja i poučavanja, kolegialno opažanje nastave, vršnjačko poučavanje**, a to planiramo raditi kroz izradu edukacijskih modula koji će se provoditi u sklopu naših projekata i ovisno o potrebama škola.

U novom strateškom razdoblju planiramo razviti **program “Upravljanje razredom”** koji bi primarno bio usmjerен novim, mladim učiteljima i nastavnicima koji tek ulaze u sustav, ali i studentima završnih godina učiteljskih fakulteta ili nastavničkih smjerova (razvoj seminara **“Prvi put u razredu”**) te razrednicima koji bi željeli raditi na jačanju vlastitih kapaciteta potrebnih za **razredništvo**. Sam program razvijao bi se u suradnji s kolegama iz Instituta za društvena istraživanja koji provode veliki istraživački projekt vezan uz potrebe mladih odgojno-obrazovnih radnika te njihovog zadržavanja u sustavu.

Također, unatoč pandemiji, u proteklom razdoblju pojavio se veliki interes za edukaciju nastavnika u visokoškolskom obrazovanju kroz naš seminar **“Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi”** te kroz seminare o **ishodima učenja i testiranju i vrednovanju studenata**. Želja nam je u sljedećem strateškom razdoblju upravo pozicionirati naše seminare za visokoškolske nastavnike kao središnje programe za unapređenje poučavanja u visokoškolskoj nastavi jer kontinuirano primjećujemo nedostatak edukacija koje adresiraju ove potrebe nastavnika unutar sustava. Stoga je jedan od specifičnih ciljeva upravo **jačanje suradnje s visokoškolskim ustanovama** na području cijele Hrvatske, posebno kroz suradnju na projektima u području visokog obrazovanja.

Organizacijski cilj unutar programa je više raditi na umrežavanju trenera i trenerica unutar programa, pronaći strateške partnere (organizacije i pojedince) koji će doprinijeti određenim temama koje ćemo razvijati unutar programa te surađivati s fakultetima i institutima u kreiranju programa i realizaciji utemeljenoj na stvarnim potrebama korisnika.

Na **zagovaračkoj razini**, smisao programa je u tome da se prema obrazovnim vlastima kontinuirano zalažemo za ulaganje u **metodičke kompetencije nastavnika**. Dugoročno, cilj edukacija koje provodimo u sklopu ovog Programa je i **promocija važnosti učiteljske profesije**, isticanje najboljih odgojno-obrazovnih radnika (kroz organizaciju dodjele **“Priznanja Stjepan Cipek”** učiteljima i školama svake dvije godine), rad

na podizanju kvalitete nastavničkog procesa te, ne manje važno, zagovaranju boljeg društvenog i materijalnog položaja učitelja u Hrvatskoj te njihovo zadržavanje u sustavu odgoja i obrazovanja.

Programi za mlade

Unutar programa za mlade, u idućem strateškom razdoblju ciljevi su:

- Nastaviti s provedbom programa **stipendija za školovanje u Velikoj Britaniji** u suradnji s The Headmasters' and Headmistresses' Conference (HMC) iz Velike Britanije.
- Nastaviti s **programom volontiranja** u Forumu za slobodu odgoja.
- U okviru **Škole poduzetnosti za mlade**, pronaći prilike za financiranje programa putem ponude edukacija institucijama te u okviru mogućnosti projekata.

Strateški cilj III: Aktivno doprinijeti osnaživanju civilnog sektora i mreže stručnjaka u području demokratizacije društva (Osnaživanje civilnoga društva)

Glavni strateški cilj osnaživanja civilnoga društva i mreže stručnjaka idućem strateškom razdoblju je:

- Jačanje suradnji i razvoj kompetencija stručnjaka organizacija civilnog društva

Suradnjom organizacija civilnoga društva u okviru GOOD inicijative želi se osigurati kvalitetno uvođenje građanskog obrazovanja u škole u Hrvatskoj.

Forum za slobodu odgoja planira nastaviti intenzivnu suradnju unutar sektora i aktivno doprinijeti zajedničkim zagovaračkim naporima organizacija civilnoga društva u području demokratizacije društva, ljudskih prava i aktivnog građanstva.

Projektom SKOCKANO želi se povećati utjecaj OCD-a u području neformalnog obrazovanja kroz uspostavu održivog sustava kvalitete neformalnog obrazovanja, jačanje kapaciteta OCD-a za provedbu neformalnog obrazovanja i primjenu sustava kvalitete, produbljivanje sektorske i međusektorske suradnje te jačanje vidljivosti sektora.

Navedenim aktivnostima podiže se kvaliteta rada OCD-a u području neformalnog obrazovanja te unaprijeđuje okvir i okruženje za djelovanje OCD-a koji provode neformalno obrazovanje. Jačanjem kapaciteta OCD-a za kvalitetnu provedbu neformalnog obrazovanja osigurava se podrška edukacije za građanska i ljudska prava, radu i širenju rada OCD-a s građanima i lokalnim zajednicama, povećanju dosega sektora u uključivanju i informiranju građana te javnog sektora. Kroz promociju i jačanje međusektorske suradnje te sinergijsko djelovanje unutar sektora, želimo utjecati i na prepoznatljivost neformalnog obrazovanja koji provode OCD-i, te učinkovitost financiranja i vrednovanja OCD-a kako bi se osigurala održivost sektora.

Strateški cilj IV: Aktivno zagovarati strateške ciljeve Foruma (Zagovaranje za demokratizaciju u odgoju i obrazovanju)

Glavni strateški ciljevi aktivnog zagovaranja za demokratizaciju u odgoju i obrazovanju u sljedećem strateškom razdoblju su:

- Kontinuirano promicati važnost ulaganja u demokratizaciju odgoja i obrazovanja
- Zagovarati participaciju djece i mladih u obrazovanju
- Zagovarati snažnije preventivno djelovanje u području mentalnog zdravlja djece i mladih

Forum će nastaviti suradnju sa svojom **bazom ključnih dionika** te u idućem razdoblju posvetiti veću pažnju češćem **informiranju o ključnim aktivnostima i postignućima**.

Uz škole i fakultete te **Centre za odgoj i obrazovanje, Učeničke domove i Domove za djecu**, kao ključne **institucije** s kojima je suradnja podržana trenutnim projektima i partnerstvima vidimo: **Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Pravobraniteljicu za djecu, Agenciju za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Središnji državni ured za demografiju i mlađe, Agenciju za strukovno obrazovanje, Grad Zagreb, Grad Rijeku, Grad Sisak, Grad Veliku Goricu, Zagrebačku županiju, Krapinsko-zagorsku županiju, Primorsko-goransku županiju, Centar za socijalnu skrb Zagreb, Institut za društvena istraživanja**.

Dodatno, kao ključne partnere Foruma izdvajamo **Agenciju za mobilnost i programe EU, Ured za udruge, Zakladu za razvoj civilnog društva, Udruge ravnatelja**.

U kontekstu **organizacija civilnog društva**, članstvo u **GOOD inicijativi** i **NEPC-u** nastaviti će se s ciljem ostvarenja suradnje i partnerstva te zajedničkog nastupanja prema javnosti. U odnosu s članicama neformalne **Koordinacije udruga za djecu** istražiti će se mogućnosti zajedničkog djelovanja i nastupanja prema javnosti.

Također će u skladu s mogućnostima sudjelovati u radu savjetodavnih tijela na nacionalnoj razini koja se bave navedenim temama.

Glavne teme zagovaračkih aktivnosti Foruma u idućem strateškom razdoblju bit će:

- zagovaranje za kvalitetu provedbe građanskog odgoja i obrazovanja;
- zagovaranje za snažniji glas djece u obrazovanju i društvu;
- zagovaranje za jednake mogućnosti pristupa obrazovanju;
- zagovaranje za socijalnu uključivost i podršku djeci koja odrastaju u siromaštvu;
- zagovaranje za snažnije preventivno djelovanje u području mentalnog zdravlja djece i mladih;
- zagovaranje za kvalitetu upravljanja u sustavima brige o djeci i mladima;
- bolji materijalni i društveni položaj odgojno-obrazovnih radnika.

U skladu s tim Forum će poduzeti sljedeće aktivnosti:

- sudjelovanje i odazivanje na stručna događanja u ovim područjima;
- analize i prijedlozi u procesu savjetovanja s javnosti prilikom izglasavanja ključnih zakona;
- korištenje vlastitih kanala i društvenih mreža za promociju ključnih poruka;
- praćenje i promocija ključnih EU i svjetskih policy dokumenata;
- objavljivanje stručnih tekstova i publikacije;
- organiziranje stručnih usavršavanja;
- organiziranje sastanaka s ključnim dionicima;
- pripremanje i diseminacija promidžbenih materijala i poruka u osnovnim i srednjim školama.

Strateški cilj V: Organizacijski razvoj Forum za slobodu odgoja

Glavni strateški ciljevi organizacijskog razvoja FSO-a u idućem strateškom razdoblju su :

- Razvijati kvalitetu programa i usluga
- Unaprjeđivati odnose s korisnicima i ciljnim skupinama
- Strateški pristupiti organizaciji posla, planiranju financija, zapošljavanju i radnim uvjetima
- Ulagati u razvoj kompetencija zaposlenika

Ovaj strateški cilj odgovor je na potrebu da se unutarnje funkcioniranje Foruma organizira na način da podržava i doprinosi ostvarenju Strategije.

Kako bi uspješno ostvario postavljene ciljeve, potrebno je da Forum ostane mjesto kvalitetne suradnje, organizacijskog učenja i razvoja te da dodatno unaprijedi kapacitete za ostvarenje programske ciljeve. Poseban je fokus stavljen na kvalitetu edukacijskih programa, odnose s korisnicima, organizaciju projektnog upravljanja, održivost u smislu udjela samo-financiranja te na kapacitete za prijavu projekata na natječaje.

Organizacijski i finansijski strateški ciljevi za razdoblje 2022.-2024. su:

Razvijati kvalitetu programa i usluga: sustavnijim programskim planiranjem i komuniciranjem te povezivanjem programa i projekata Foruma u smislene cjeline kako bi se prenijela neposrednija i jasnija poruka korisnicima; daljnjim unapređenjem standarda kvalitete prilikom izrade materijala i resursa; povezivanjem programskih sadržaja s dostupnim analizama potreba i znanstvenim podacima.

Unaprjeđivati odnose s korisnicima i ciljnim skupinama: održavanjem neposrednog kontakta, partnerstava i odnosa s ključnim korisnicima i dionicima; stvaranjem prilika za prepoznavanje implementacijskog potencijala projekata i programa; ispitivanjem potreba i sustavnim evaluacijama učinka i zadovoljstva programima; utemeljenošću sadržaja na potrebama korisnika.

Strateški pristupiti organizaciji posla, zapošljavanju i radnim uvjetima: smjer je veća efikasnost i ravnoteža radnog opterećenja, povećanje tima za jednog člana, kao i umjereni povećanje plaća u idućem strateškom razdoblju uz zadržavanje prepoznatljivog pristupa temeljenog na osobnoj odgovornosti i posvećenosti rezultatima. Forum će planirati dodatno zapošljavanje voditelja projekata u skladu s potrebama te zapošljavanje ili povećanje udjela radnog vremena za promociju putem društvenih mreža. Cilj je i nastaviti usklajivati plaće zaposlenika s prosječnim plaćama za iste ili slične radne funkcije u sektoru.

Ulagati u razvoj kompetencija zaposlenika: naročito u smjeru suvremenog projektnog dizajna te u ostale stručne kompetencije prema utvrđenim potrebama.

Strateški pristupiti planiranju financiranja i aktivnostima prikupljanja finansijskih sredstava kako bi se povećala stopa prolaznosti projekata te fokus dodatno usmjerio na dugotrajnije projekte.

Unaprijediti prostornu i tehničku opremljenost: za kvalitetan rad u uredu i organizaciju edukacija, kao i online događanja.

Strategija vidljivosti

U prethodnim strateškim razdobljima, Forum je od ključnih dionika dobio povratnu informaciju o Forumu kao vodećoj organizaciji civilnog društva u području obrazovanja. Rezultat je to prije svega napora i rada svih u Forumu, ali i strateškog promišljanja vanjske i unutarnje komunikacije. Forum je prepoznatljiva organizacija među školama i udrugama. Središte komuniciranja je Forumova mrežna stranica www.fso.hr. Forumov **Facebook ima preko 7500 pratitelja, a mjesечni Newsletter preko 1800 primatelja.**

Forumov fokus vidljivosti usmjeren je na stručnu javnost i relevantne dionike, više nego li na širu javnost. Prilikom javnog komuniciranja i izvještavanja o Forumovim aktivnostima **najzastupljenije su objave vezane uz projektne aktivnosti i diseminacijske potrebe projekata.**

Ciljevi u idućem strateškom razdoblju:

- **sustavnije upravljanje porukama unutar postojećih kanala komunikacije** (mrežna stranica, društvene mreže, kontakt lista, Newsletter);
- **intenzivnija promocija djelovanja i postignuća prema ključnim dionicima s naglaskom na partnerske institucije i korisnike;**
- posvećivanje **dodatane pažnje vizualnom identitetu i Forumovim standardima vidljivosti;**
- razvoj **metoda i alata koji olakšavaju korisnicima komunikaciju, dostupnost informacija i proces prijave na događanja;**
- osuvremenjenje **vizualnih materijala;**
- **dugoročnije planiranje i usklađivanje objava za javnost;**
- nastavak rada na **promišljanju i dizajnu strukture postojećih mrežnih stranica;**
- definiranje standarda **vidljivosti projekata** (npr. logotipa i media pack-a) te usklađivanje **vidljivosti projekata s vidljivošću organizacije;**
- **inovativnije razmišljanje o objavama na društvenim mrežama.**

Horizontalne teme

U svom radu i svojim programima Forum se rukovodi sljedećim vrijednostima:

Pravednost, sprječavanje diskriminacije, transparentnost i kritičko mišljenje, tolerancija i dialog, socijalna osjetljivost, pomoći ranjivim društvenim skupinama, pravo na izbor i jednakost dostupnosti obrazovanja koje vodi samostvarenju osobe.

U skladu s ovim vrijednostima i prepoznatim potrebama naših ciljnih skupina, u sljedećem strateškom razdoblju Forum će svojim radom s posebnom pažnjom doprinositi ostvarenju sljedećih horizontalnih ciljeva:

- Osnažiti škole, učitelje:ice i roditelje, da podrže i uvaže **glas i aktivno sudjelovanje djece i mladih** u životu škole te lokalne zajednice.
- Zagovarati među svim obrazovnim dionicima uvažavanje ključnih principa obrazovnih jednakosti što uključuje **inkluzivnost, jednako pravo na pristup obrazovanju i uvažavanje različitosti.**
- Promovirati važnost **očuvanja okoliša i borbe protiv klimatskih promjena.**

Pri ostvarenju gore spomenutih ciljeva, Forum će u svojim projektima i u direktnom radu s obrazovnim dionicima koristiti sljedeće pristupe:

- Raditi na osvještavanju stručnjaka:inja koji rade s djecom i mladima o tome kako **poticanje volontiranja, aktivnog sudjelovanja te osnaživanja njihovog glasa** u životu škole i zajednica u kojima žive doprinosi njihovom razvoju u odgovorne i samosvesne građane koji su svjesni važnosti aktivizma i djelovanja u društvu, ali i njihovom osobnom i socijalnom razvoju, posebice mentalnom zdravlju te razvoju socio-emocionalne pismenosti.
- Poticati **unapređenje inkluzivnih praksi** potrebnih za ostvarivanje dobrobiti djece i mladih i roditelja različitih identitetskih kategorija (nacionalnosti, vjere, roda, klase, spolne orientacije, rase itd.) uključujući osvještavanje o konceptu **intersekcionalnosti** kao prizmi koja pomaže sagledati kako različiti oblici nejednakosti često funkcioniraju zajedno i međusobno se pojačavaju te doprinose jedinstvenom osjećaju diskriminacije.
- Promovirati **izgradnju znanja, vještina i stavova o klimatskim promjenama i održivom razvoju** među obrazovnim dionicima te u projektnim aktivnostima težiti ka ugljičnoj neutralnosti promicanjem održivih načina prijevoza i odgovornijeg ponašanja prema resursima.

Sažetak Strategije Foruma za slobodu odgoja 2022.-2024.

U idućem trogodišnjem razdoblju putem programa, projekata i aktivnosti, na temelju predviđenih potreba ciljnih skupina, fokus Forumovog djelovanja bit će stavljen na: **kvalitetu provedbe građanskog odgoja i obrazovanja** u školama te daljnju demokratizaciju sustava obrazovanja, na jačanje **mentalnog zdravlja** (oporavka) i **prevenciju nasilja**, na rad s ravnateljima (unapređenje **procesa upravljanja školom**); **metodiku poučavanja**; pitanja **rodno osjetljivog pristupa obrazovanju**, **klimatsko obrazovanje** te na **dječja prava i participaciju djece**.

U iduće tri godine Forumova strategija je:

- 1.) Kao odgovor na COVID-19 pandemiju i okolnosti u sustavu nastale kao posljedica pandemije, Forum će implementirati **edukacije i projekte koji podržavaju oporavak i otpornost te jačaju mentalno zdravlje i otpornost**. Zalagat će se za **dobrobit i glas djece i mlađih u svoj njihovoj različitosti**, s posebnim naglaskom na oporavak i otpornost tijekom (i nakon) krize.
- 2.) Pružiti **doprinos izgradnji demokratske, uključive i održive škole** jačanjem kompetencija odgojno-obrazovnih radnika (s naglaskom na aktualne društvene teme političke nepismenosti mlađih, klimatskih promjena, regresije ljudskih prava, korupcijske, neosjetljivost za LGBTQI pitanja i sl.). **Organizacijski osnaživati ustanove za odgoj i obrazovanje** kako bi se stvorili preuvjeti za kvalitetnu primjenu kompetencija te osobni razvoj učitelja i dobrobit učenica i učenika.
- 3.) Osuvremeniti **programe unaprjeđenja poučavanja** i učiniti ih putem novih projekata dostupnima većem brojem korisnika.

Kako bi se podržalo ostvarenje navedenih ciljeva, u iduće tri godine strategija razvoja Foruma kao organizacije je:

- 1.) Razviti **stručne kapacitete za uspješniju prijavu EU projekata**, s ciljem dugoročnijeg i kvalitetnijeg planiranja aktivnosti i radnog vremena.
- 2.) Stvoriti **prepostavke za razvoj sustava za online edukacije** i/ili video-alate u poučavanju; strateški koristiti hibridna događanja ili online edukacije, s ciljem dosega do udaljenijih ili nerazvijenijih krajeva Hrvatske.
- 3.) Jasnije definirati ciljani udio **samofinanciranja** kroz pružanje usluga; promicati Forum kao partnera i izvođača na projektima odgojno-obrazovnih institucija; nastaviti razvijati i ulagati u partnerstva i odnose s fakultetima te domaćim i stranim organizacijama u sektoru te nastaviti graditi mrežu partnerskih škola.
- 4.) Unaprijediti **sustav razvoja i upravljanja ljudskim resursima** s ciljem stručnog razvoja zaposlenika, ravnoteže radnog opterećenja, stručnog usavršavanja u skladu s kompetencijama i potrebama te održavanja poticajnog radnog okruženja.
- 5.) Unaprijediti upravljanje **komunikacijskim kanalima s ciljnim skupinama i vidljivost programa, projekata, edukacija i aktivnosti Forum-a**.

Zahvale

Zahvaljujemo se pojedincima koji su nam nesebično poklonili svoje vrijeme i stručnost kako bismo uspješnije pripremili Strategiju za nadolazeće razdoblje:

Vesna Mihoković, Protagora, Forum za slobodu odgoja (mirovina)
Tatjana Bandera-Mrakovčić, Osnovna škola Nikola Tesla, Zagreb
Marko Kovačić, Institut za društvena istraživanja
Mladen Domazet, Institut za političku ekologiju
Katarina Ivča Farnell, Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator
Zdravka Žiger, Osnovna škola Janka Leskovara
Alojzija Tvoří Kučko, Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Vrbovec
Filip Gospodnetić, Datafit
Ana Žnidarec Čučković, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Tina Đaković, Kuća ljudskih prava
Ivana Orešković, Srednja škola Bartola Kašića, Grubišno polje
Biserka Šavora, Forum za slobodu odgoja (mirovina)
Domagoj Morić, DOMAS
Igor Salopek, Osnovna škola Miroslava Krleže, Zagreb
Višnja Grozdanić, Sveučilište VERN' (mirovina)
Ivo Puljek, Udruga MoSt
Slađana Novota, udruga za razvoj civilnog društva SMART
Snježana Romić, Osnovna škola Lijepa naša, Tuhelj
Dušan Miljković, aktivni umirovljenik
Dubravka Miljković, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (mirovina)
Gordana Ljubas, Osnovna škola Ivana Meštrovića, Zagreb
Suzana Hitrec, Upravna škola Zagreb
Kim Anić, Osnovna škola Kozala, Rijeka

Hvala **zaposlenicima Forum-a** koji su sudjelovali u izradi Strategije:

Denis Čihor	Jelena Perak
Eli Pijaca Plavšić	Marina Brkić
Mario Bajkuša	Maja Šarić
Ana Munivrana	Ivana Lacko
Višnja Pavlović	Maša Tunić
Vanja Kožić Komar	

Hvala **Upravnom odboru Foruma za slobodu odgoja:**

Branko Ančić
Mladen Domazet
Tea Pavin Ivanec
Marija Roth
Davorka Pekišić